

I.7 – אחרית הימים – How Far Did Daniel See?

Rambam Laws of Foundations, 10:4

[The above principles do not apply to] prophecies of retribution which a prophet will utter - e.g., "So and so will die," "This or that year will be a year of famine or a year of war," and the like. If his words do not come true, this does not nullify the validity of his prophecy, nor do we say [in condemnation of him]: "Behold, he spoke and his words were not fulfilled." [This is because] the Holy One, Blessed be He, is slow to anger, abundant in kindness, and forgiving of evil. Thus, it is possible that they will repent and [their sin] will be forgiven, as in the case of the people of Nineveh, or that [retribution] will be held in abeyance, as in the case of Hezekiah. [This does not apply regarding prophecies for the good.] If [a prophet] promised that good would come and such and such will occur, and the good about which he prophesied did not materialize, he is surely a false prophet. Any good which God decrees - even if [the decree] is provisional - will never be nullified. ...

We can conclude from this that a prophet should be tested on the basis of his positive prophecies. This was what Jeremiah meant by his reply to Chaniah ben Azur, when he was prophesying doom and Chaniah was promising a [glorious future]. He told Chaniah: "If my words are not fulfilled, this will not lead to the conclusion that I am a false prophet. If your promises are not fulfilled, however, it will be proven that you are a false prophet," as implied by [Jeremiah 28:7,9]: "Hear, now, this word... As for the prophet who prophesies for peace, when the word of the prophet shall come to pass, it will be known that God has truly sent this prophet."

Yirmiyahu 18

7 At one moment I may decree that a nation or a kingdom shall be uprooted and pulled down and destroyed; 8. but if that nation against which I made the decree turns back from its wickedness, I change My mind concerning the punishment I planned to bring on it. 9 At another moment I may decree that a nation or a kingdom shall be built and planted; 10 but if it does what is displeasing to Me and does not obey Me, then I change My mind concerning the good I planned to bestow upon it.

Chagai 2

2 Speak to Zerubbabel son of Shealtiel, the governor of Judah, and to the high priest Joshua son of Jehozadak, and to the rest of the people: 3 Who is there left among you who saw this House in its former splendor? How does it look to you now? It must seem like nothing to you. 4 But be strong, O Zerubbabel—says the LORD—be strong, O high priest Joshua son of Jehozadak; be strong, all you people of the land—says the LORD—and act! For I am with you—says the LORD of Hosts. 5 So I promised you when you came out of Egypt, and My spirit is still in your midst. Fear not!

6 For thus said the LORD of Hosts: In just a little while longer I will shake the heavens and the earth, the sea and the dry land; 7 I will shake all the nations. And the precious things of all the nations shall come [here], and I will fill this House with glory, said the LORD of Hosts. 8 Silver is Mine and gold is Mine—says the LORD of Hosts. 9 The glory of this latter House shall be greater than that of the former one, said the LORD of Hosts; and in this place I will grant prosperity—declares the LORD of Hosts.

20 And the word of the LORD came to Haggai a second time on the twenty-fourth day of the month: 21 Speak to Zerubbabel the governor of Judah: I am going to shake the heavens and the earth. 22 And I will overturn the thrones of kingdoms and destroy the might of the kingdoms of the nations. I will overturn chariots and their drivers. Horses and their riders shall fall, each by the sword of his fellow. 23 On that day—declares the LORD of Hosts—I will take you, O My servant Zerubbabel son of Shealtiel—declares the LORD—and make you as a signet; for I have chosen you—declares the LORD of Hosts.

1. רמב"ם הלכות יסודי התורה י:ד

דברי הפרענות שהנביא אומר כגון שיאמר פלוני ימות או שנה פלונית רעב או מלחמה וכיוצא בדברים אלו אם לא עמדו דבריו אין בזה הכחשה לנבואתו. ואין אומרים הנה דבר ולא בא. שהקדוש ברוך הוא ארץ אפים ורב חסד ורחמים על הרעה ואפשר שעשו תשובה ונסלח להם כאנשי נינוה. או שתלה להם כחזקיה. אבל אם הבטיח על טובה ואמר שיהיה כך וכך ולא באה הטובה שאמר בידוע שהוא נביא שקר. שכל דבר טובה שיגזר האל אפלו על תנאי אינו חוזר... הוא שירמיהו אמר בתשובתו לחנניה בן עזיר כשהיה ירמיה מתנבא לרעה וחנניה לטובה. אמר לו לחנניה אם לא יעמדו דברי אין בזה ראה שאני נביא שקר אבל אם לא יעמדו דבריו יודע שאתה נביא שקר. שנגאמר (ירמיה כח ז) "אך שמע נא את הדבר הזה" וגו' הנביא אשר ידבר שלום בלא דבר הנביא יודע הנביא אשר שלחו ה' באמת:

2. ירמיהו יח

(ז) רגע אדבר על גוי ועל ממלכה לנתוש ולנתוץ ולהאבד: (ח) ושב הגוי ההוא מרעתו אשר דברתי עליו ונחמתי על הרעה אשר חשבתי לעשות לו: ס (ט) ורגע אדבר על גוי ועל ממלכה לבנת ולנטע: (י) ועשה הרע בעיני לבלתי שמע בקולי ונחמתי על הטובה אשר אמרתי להיטיב אותו: ס

3. חגי ב

(ג) מי בכם הנשאיר אשר ראה את הבית הזה בכבודו הראשון ומה אתם ראים אתו עתה הלא כמהו כאין בעיניכם: (ד) ועתה חזק זרובבל נאם קוֹן וְחִזַּק יְהוֹשֻׁעַ בֶּן יְהוֹזָדָק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְחִזַּק כָּל עַם הָאָרֶץ נָאם קוֹן וְעָשׂוּ כִי אֲנִי אֲתִיבְכֶם נָאם קוֹן צְבָאוֹת: (ה) את הדבר אשר ברתתי אתכם בצאתכם ממצרים ורוחי עמדת בתוכם אל תיראו: ס

(ו) כי כה אמר ה' צבאות עוד אחת מעט היא ואני מרעיש את השמים ואת הארץ ואת היים ואת החרבה: (ז) והרעשתי את כל הגוים וקאו חמדת כל הגוים ומלאתי את הבית הזה כבוד אמר ה' צבאות: (ח) לי הכסף ולי הזהב נאם ה' צבאות: (ט) גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון אמר ה' צבאות ובמקום הזה אתן שלום נאם ה' צבאות: פ

(כ) ויהי דבר ה' שנית אל חגי בעשרים וארבעה לחדש לאמר: (כא) אמר אל זרובבל פחת יהודה לאמר אני מרעיש את השמים ואת הארץ: (כב) והפכתי כסא ממלכות והשמדתי חזק ממלכות הגוים והפכתי מרפבה ורכביה וירדו סוסים ורכביהם איש בתרב אחיו: (כג) ביום ההוא נאם ה' צבאות אקח זרובבל בן שאלתיאל עבדי נאם ה' ושמתיך כחותם כי בד בחרתי נאם ה' צבאות:

4. גמ' מגילה דף יד.

הַרְבֵּה נְבִיאִים עָמְדוּ לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל, כְּפָלַיִם כְּיוֹצְאֵי מִצְרַיִם. אֲלָא נְבוּאָה שֶׁהוֹצֵרָה לְדוֹרוֹת — נִכְתְּבָה, וְשֵׁלָא הוֹצֵרָה — לֹא נִכְתְּבָה.

Many prophets arose for the Jewish people, numbering double the number of Israelites who left Egypt. However, only a portion of the prophecies were recorded, because only prophecy that was needed for future generations was written down, but that which was not needed for later generations was not written.

5. יחזקאל מ'

(א) בַּעֲשָׂרִים וְחֲמֵשׁ שָׁנָה לְגָלוּתֵנוּ בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה בַּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בְּאַרְבַּע עָשָׂר שָׁנָה אַחֵר אֲשֶׁר הִכְתָּה הָעִיר בַּעֲצָם הַיּוֹם הַזֶּה הִיָּתָה עָלַי יָד יְקוֹק וַיָּבֵא אֹתִי שָׁמָּה: (ב) בְּמִרְאֹת אֱלֹהִים הִבִּיאֵנִי אֶל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וַיְנַחֵנִי אֶל הַר גְּבֵה מְאֹד וְעָלְיו כְּמַבְגָּה עִיר מְגֻבָּ: (ג) וַיְבִיֵא אֹתִי שָׁמָּה וְהִנֵּה אִישׁ מִרְאֵהוּ כְּמִרְאֵה נְחֹשֶׁת וּפְתִיל פְּשָׁתִים בְּיָדוֹ וּקְנָה הַמְדָּה וְהוּא עֹמֵד בַּשָּׁעַר: (ד) וַיְדַבֵּר אֵלַי הָאִישׁ בֶּן אָדָם רָאָה בְּעֵינַי וּבְאָזְנַי שָׁמַע וְשִׂים לִבִּי לְכָל אֲשֶׁר אָנִי מִרְאֵה אוֹתָךְ כִּי לְמַעַן הָרְאוֹתְכָה הַבְּאֲתָה הִנֵּה הִגַּדְתָּ אֶת כָּל אֲשֶׁר אֶתָּה רֹאֶה לְבֵית יִשְׂרָאֵל:

(1) In the twenty fifth year of our captivity, in the beginning of the year, on the tenth day of the month, in the fourteenth year after that the city was struck, on the same day, the hand of Hashem was on me, and He brought me there. (2) In the visions of God, He brought me into the land of Israel, and set me down on a very high mountain, whereon was as it were the frame of a city on the south. (3) He brought me there; and, behold, there was a man, whose appearance was like the appearance of brass, with a line of flax in his hand, and a measuring reed; and he stood in the gate. (4) The man said to me, "Son of man, see with your eyes, and hear with your ears, and set your heart on all that I shall show you; for, to the intent that I may show them to you, are you brought here. Declare all that you see to the house of Israel."

6. רד"ק יחזקאל מ':

הוּא אוֹמֵר זֶה שְׁנַת הַיּוֹבֵל וּלְפִי שֶׁהַעֲבָדִים הָיוּ יוֹצְאִים מֵעֲבָדוֹת לְחִירוֹת בְּשַׁנַּת הַיּוֹבֵל בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים הָרְאוּהוּ לֹא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא צִוָּה מֵהַגְּלוּי וּבִנְיָן הַבַּיִת בְּשַׁנַּת הַיּוֹבֵל וּבְיוֹם הַכַּפּוּרִים כִּי בּו יִסְלַח הָאֵל לְעוֹן יִשְׂרָאֵל וְחַטָּאתָם לֹא יִזְכָּר עוֹד:

7. רד"ק שם (ט)

לְבָנוֹת וּלְנִטּוּעַ — פִּי וְכֵן עֲשִׂיתִי שְׁבִינִיתִים וְנִטְעֵתִים וְאַחֵר כַּךְ עָשָׂה הָרַע וְנַחֲמָתִי וְהוֹצֵרָנוּ לְפִירוּשׁ הַזֶּה לְפִי שְׁצִרִיךְ לְהַפְרִישׁ בֵּין שְׁתֵּי הַמְּדוֹת הָאֵלֶּה כִּי הָרַעָה לֹא תַחּוּל אִם יַעֲשׂוּ תְשׁוּבָה אֲבָל הַטּוֹבָה תַחּוּל עַל כָּל פְּנִים כִּיּוֹן שִׁיעָדָה הָאֵל אֲבָל לֹא תַעֲמוּד אִם יַעֲשׂוּ הָרַעָה כְּמוֹ שֶׁאִמְרַי יִרְמִיָּהוּ לְחַנְּנִיהָ בֶן עֲזוּרָה

8. יר' מגילה א:יב

וּבִירוּשָׁלַם עָשׂוּ בְּבִינָן הָרְאוּשׁוֹן אַרְבַּע מֵאוֹת וָעֶשְׂרִי וּבְבִינָן הָאַחֲרוֹן אַרְבַּע מֵאוֹת וָעֶשְׂרִים. לְקִיּוּם מַה שֶּׁנֶּאֱמָר גְּדוּל יְהוָה כְּבוֹד הַבַּיִת הַזֶּה הָאַחֲרוֹן מִהָרְאוּשׁוֹן.

But in Jerusalem they spent 410 years at the first Temple and 420 at the last Temple, to confirm what has been said, **the glory of this last Temple will be greater than that of the first.**

9. דניאל ח' (בימי בלשצר מלך בבל)

(יט) וַיֹּאמֶר הַנְּבִי מוֹדִיעֶךָ אֶת אֲשֶׁר יְהִיָּה בְּאַחֲרֵית הַזְּעַם כִּי לְמוֹעֵד קָץ: (כ) הָאֵיל אֲשֶׁר רָאִיתָ בַּעַל הַקָּרְנַיִם מַלְכֵי מִדְי וּפְרָס: (כא) וְהַצִּפִּיר הַשָּׁעִיר מְלֶכֶךְ יִנּוּ וְהַקָּרְן הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר בֵּין עֵינָיו הוּא הַמְּלֶכֶךְ הָרְאוּשׁוֹן:

(19) And he said, "Behold, I will make you know what shall be at the **end of the indignation**; for it belongs to the appointed time. (20) The ram which you saw having the two horns, they are the kings of **Media** and **Persia**. (21) And the rough he-goat is the king of Greece; and the great horn that is between his eyes is the first king.

10. דניאל י' (ימי כורש מלך פרס)

(יט) וַיֹּאמֶר אֶל תִּירָא אִישׁ חֲמֻדוֹת שְׁלוֹם לָךְ חִזְק וְחִזְק וּבְדַבְּרוּ עִמִּי הַתְּחִזְקוּתִי וְאַמְרָה יְדַבֵּר אֲדֹנָי כִּי חִזְקוּתֵנִי: (כ) וַיֹּאמֶר הַיְדַעְתָּ לָמָּה בָּאתִי אֵלַיְךָ וְעַתָּה אֲשׁוּב לְהִלָּחֵם עִם שׂוֹר פְּרָס וְאַנְי יוֹצֵא וְהִנֵּה שׂוֹר יִנּוּ בָּא:

(19) And he said, "O man greatly beloved, do not fear! Peace be to you, be strong, yea, be strong." And when he had spoken to me, I was strengthened and said, "Let my lord speak; for you have strengthened me." (20) Then he said, "Do you know why I come to you? And now I will return to fight with the prince of **Persia**; and when I go forth, behold, the prince of **Greece** shall come.

11. דניאל י"א (ימי דריוש מלך מדי)

(א) וְאַנְי בְּשַׁנַּת אַחַת לְדַרְיוֹשׁ הַמֶּדִי עָמְדִי לְמַחְזִיק וּלְמַעוֹז לוֹ: (ב) וְעַתָּה אֲמַת אֲגִיד לָךְ הִנֵּה עוֹד שְׁלֹשָׁה מְלָכִים עֹמְדִים לְפָרֶס וְהָרְבִיעִי יַעֲשִׂיר עֲשָׂר גְּדוֹל מִכָּל וּכְחִזְקוֹתוֹ בַּעֲשָׂרוֹ יַעֲרִי הַכָּל אֶת מַלְכוּת יוֹן:

(1) And I, in the first year of Darius the Mede, I stood up to be a supporter and a stronghold to him. (2) And now I will declare to you the truth. Behold, there shall stand up yet three kings in Persia; and the fourth shall be far richer than all of them; and when he has grown strong through his riches, he shall stir up all against the realm of **Greece**.

12. רש"י חגיג ב

(ו) עוֹד אַחַת מְעַט הִיא - מִשְׁתַּכְּלָה מַלְכוּת פֶּרֶס זֹו הַמוֹשֶׁלֶת עֲלֵיכֶם עוֹד אַחַת תִּקּוּם לְמִשׁוּל עֲלֵיכֶם לְהַצִּיר לָכֶם מִן מַלְכוּת יוֹן וּמַעַט יֵהָא זְמַן מִמְשַׁלְתָּהּ:

וְאַנְי מְרַעִישׁ - בְּנִיּוֹת הַנְּעֻשִׂים לְבָנֵי חֲשִׁמוֹנָאִי; וְאַתָּה הַשְּׂמִים וְגוֹי - וַיְבִינּוּ שְׁשִׁכְנֵי שׁוּרָה בְּבֵית זֶה וַיְבִיאוּ תְשׁוּרָתָהּ זֶה וְכִסְף כֹּאשֶׁר כָּתוּב בְּסִפְר יוֹסֵף בֶּן גּוּרִיּוֹן:

In just a short while - When this kingdom of Persia, which rules over you, terminates, yet another one will rise up to rule over you, to oppress you; this is the kingdom of Greece, and the time of its rule will be a little while.

and I will shake up - with the miracles performed for the **Hasmoneans**. *the heaven*, etc. And they will understand that **My Shechinah rests in this House**, and they will bring gifts of silver and gold, as is written in the book of Joseph ben Gurion.

13. ירמ' כב:כד

חֵי אֲנִי נֶאֱמַר ה' כִּי אִם יְהִיָּה כְּנִיָּהוּ בֶן יְהוֹיָקִים מְלֶכֶךְ יְהוּדָה חוֹתָם עַל יָד יְמִינִי כִּי מִשָּׁם אֶתְקַדֵּךְ:

As I live, says Hashem, though Coniah the son of Jehoiakim king of Judah the **signet** on My right hand, yet would I pluck you there.